

07

La TeleVall de Ribes

07.1 Proposta de desenvolupament del teletreball a la vall de Ribes

El projecte de La TeleVall de Ribes consisteix a impulsar el treball a la vall de Ribes com a factor d'atracció de nous pobladors. Es preveu que la gent que vingui atreta per aquesta proposta s'allotjarà a cases especialment preparades per al teletreball, les **telemasies**, i trobarà el suport necessari en un centre de recursos digitals, **el telecentre**, i en un viver d'empreses digitals, **el centre d'empreses telemàtiques**, que també funcionarà com a plataforma per a ubicar les empreses que vulguin internalitzar o externalitzar la subcontractació digital (fer *outsourcing* o *insourcing*).

07.2 L'estructura socioeconòmica de la vall de Ribes

La vall de Ribes és una subcomarca, amb especificitats pròpies i una trajectòria històrica i econòmica diferenciada, que depèn administrativament de la comarca del Ripollès i la província de Girona. La vall comprèn un territori integrat per sis municipis: Queralbs, Pardines, Campelles, Planoles, Toses i Ribes de Freser. La suma de població de totes aquestes poblacions és d'uns 3.200 habitants, dels quals 2.156 pertanyen al municipi de Ribes de Freser, que és el nucli principal de la zona. Així doncs, la població s'estructura en sis nuclis urbans i un habitat rural dispers en veïnats, entitats locals menors i masies. El territori de la vall de Ribes comprèn una superfície de 262,35Km², i la seva densitat mitjana és de 11,5 habitants per Km².

Superfície i població segons municipis (1996)

Municipi	Superfície (Km ²)	Població	Densitat
Campelles	19,16	127	6,63
Pardines	31,09	139	4,47
Planoles	13,96	265	18,98
Queralbs	93,81	192	2,05
Ribes de Freser	42,15	2.156	51,15
Toses	62,18	139	2,24
TOTAL	262,35	3.018	11,50

Fonts: Superfície segons el Mapa Topogràfic de Catalunya del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Població de dret segons el padró de 1996.

A les darreres dècades, la població de la vall ha disminuït dràsticament. Segons els diversos padrons, la vall de Ribes ha perdut pràcticament el 50% dels seus recursos humans en els darrers 46 anys i aquest fenomen compromet greument el futur de la vall.

Evolució de la població de la vall de Ribes 1950-1996

	1950	1960	1970	1981	1986	1991	1996
Ribes de Freser	3.564	3.042	3.133	2.794	2.627	2.330	2.156
Planoles	367	365	457	329	295	246	265
Toses	523	382	202	132	126	148	139
Campelles	378	507	411	215	156	138	127
Queralbs	502	393	263	223	200	199	192
Pardines	357	352	193	130	118	122	139
TOTAL	5.691	5.041	4.659	3.823	3.522	3.183	3.018

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

Les dades demogràfiques que presenten una evolució més preocupant són les referents al creixement natural, tal com es pot veure a la taula següent. El cas de l'any 1995 es prou significatiu, ja que s'hi enregistren 16 naixements i 44 defuncions, cosa que vol dir que hi hagut un decreixement vegetatiu de 28 habitants en un sol any.

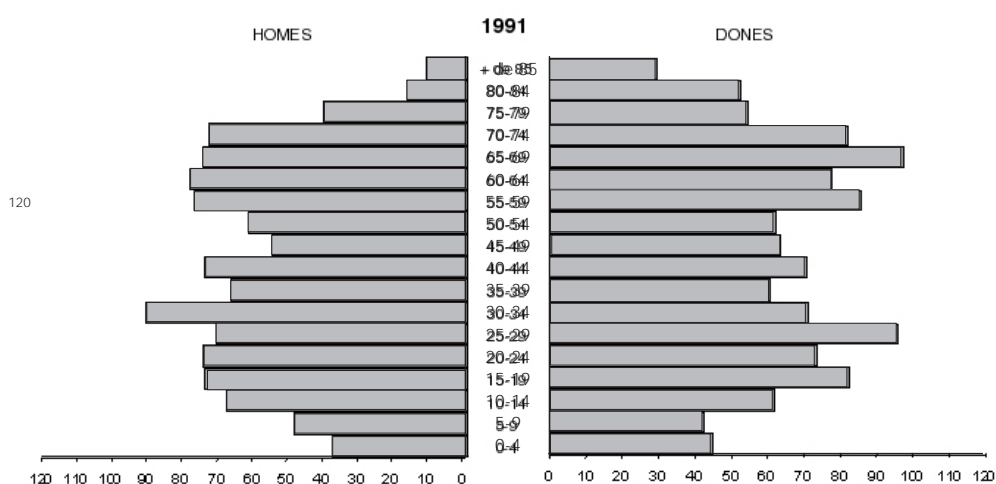
Moviment natural de la població 1995

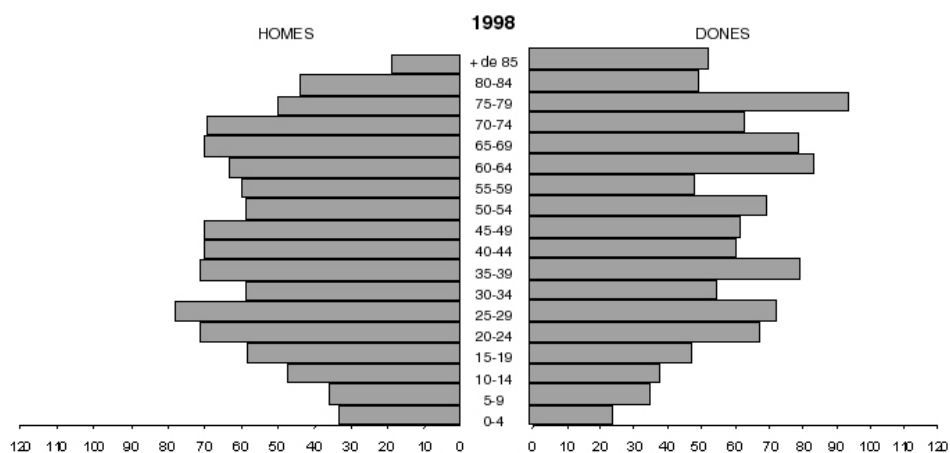
Municipis	Nascuts vius	Defuncions	Creixement vegetatiu	Matrimonis
Campelles	1	0	1	0
Pardines	1	2	-1	0
Planoles	1	5	-4	0
Queralbs	3	2	1	0
Ribes de F.	9	35	-26	8
Toses	1	0	1	0
TOTAL	16	44	-28	8

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

En resum, totes les dades demostren que a la subcomarca es pateix una regressió demogràfica molt accentuada amb una tendència cap a l'envelliment de la població.

Piràmides de població de dret del municipi de Ribes de Freser, per sexe i edat

L'economia ha sofert una profunda transformació a tots els municipis de la vall. S'ha passat d'una situació típica dels anys seixanta i setanta, amb una economia basada en la indústria, bàsicament la tèxtil, a Ribes de Freser i en la ramaderia als municipis més petits, a una nova conjuntura on el sector turístic ha esdevingut predominant a gairebé totes les poblacions. Així i tot, Ribes de Freser conserva un cert equilibri entre els treballadors dels sectors secundari i terciari. El nivell d'atur és baix, i només afecta a un 6,2% de la població activa, un percentatge similar al d'altres zones amb característiques semblants.

En aquests darrers anys, el motor del desenvolupament econòmic de la vall ha estat, sens dubte, el turisme atret per la vall de Núria, un indret que s'ha convertit en un reclam turístic creixent. En efecte, les més de 300.000 persones que han utilitzat el cremallera de Núria el 1998 són una prova evident del factor d'atracció que té la vall. Les infraestructures turístiques per a acollir els visitants tenen un total de 2.074 places, tant d'oferta hotelera com extrahotelera.

Estimació del nombre de places turístiques

Categoria	Nombre	Places	%
Hotels	10	800	38,6
Hostals i pensions	7	143	6,9
Aparthotels	2	63	3,0
Residència-casa de pagès	12	137	6,6
Albergs	6	623	30,0
Càmpings	2	308	14,9
Total de l'oferta hotelera i extrahotelera	39	2.074	100

Font: Elaboració pròpia amb les dades del Patronat de Turisme de la Vall de Ribes

A més d'aquesta oferta, cal tenir en compte l'existència de 1.744 habitatges utilitzats com a segona residència. Així doncs, l'oferta total de places turístiques a la vall de Ribes es pot estimar en 3.818 places que es distribueixen de la manera següent:

Oferta de places turístiques a la vall de Ribes

Tipus	Places	%
Places de segona residència	1.744	45,7
Places extrahoteleres	1.131	29,6
Places hoteleres	943	24,7
TOTAL	3.818	100

Font: Ajuntament de Ribes de Freser

Pel que fa a la demanda, tots els indicadors assenyalen que en els propers anys l'activitat creixerà. El nivell d'ocupació de les places turístiques, el nombre de visitants a l'Oficina de turisme de Ribes de Freser i el total de persones que utilitzen el cremallera per accedir a la vall de Núria indiquen tendències de creixement clarament expansives.

La vall de Ribes és un paratge natural ordenat, sense urbanitzacions descontrolades ni turisme massiu, que té com a atractius turístics la tradició, el paisatge, la cultura i el lleure. En resum, els principals reclams d'aquesta vall podrien ser els següents:

- El parc rural més proper a la zones metropolitanas (a 120 Km. de Barcelona, una hora i mitja en cotxe, dues i quart en ferrocarril).
- La vall de Núria, amb l'únic tren cremallera de la península.
- El romànic de Queralbs, Fustanyà, Santa Magdalena, Dòrria i Toses.
- Les masies i els habitatges pirinencs de Serrat, Bruguera i Nevà el Baell.
- L'artesania tradicional i els productes naturals.
- Els espais naturals catalogats de la Serra Cavallera i les capçaleres del Ter i el Freser.

Una altra característica singular de la vall de Ribes és la disseminació de la població, que constitueix alhora una amenaça i una oportunitat. Es pot considerar una amenaça perquè la manca de presència humana posa en perill el manteniment d'un ecosistema natural molt fràgil, que es pot veure amenaçat pels incendis, la degradació i l'empobriment natural. Al mateix temps es tracta d'una oportunitat perquè la vall es pot convertir en un lloc atractiu per als teletreballadors potencials, cosa que podria contribuir a la recuperació d'un patrimoni arquitectònic greument amenaçat. En aquest sentit, una estimació actual indica que existeixen un total de 105 masies i cases deshabitades a la zona.

Estimació de l'oferta d'habitatges de segona residència i habitatges i masies deshabitades

	Habitatges secundaris i desocupats 1991	Masies deshabitades
Campelles	53	12
Pardines	108	7
Planoles	315	8
Queralbs	190	24
Ribes de Freser	491	42
Toses	138	12
Total Vall de Ribes	1.215	105

Font: Elaboració pròpia

Al cap i a la fi, la vall de Ribes presenta característiques idònies per a desenvolupar una experiència en la introducció del teletreball. Segons els analistes i els experts, els indrets on hi ha més possibilitats d'implantar amb èxit el teletreball són aquelles zones amb un fort atractiu turístic pel que fa a clima, paisatge i entorn, i una baixa densitat de població. Ambdues característiques es troben a la vall de Ribes.

A més, però, la vall de Ribes podrà competir amb altres zones gràcies a altres factors singulars: un creixement econòmic i social sostenible, un entorn natural no degradat i en bona part verge, una alta qualitat de vida per als nous habitants i la possibilitat de gaudir de diverses activitats i ofertes d'oci.

07.3 Objectius del projecte de La TeleVall de Ribes

L'objectiu principal del projecte és desenvolupar una experiència pilot de teletreball a la vall de Ribes, que ajudi a frenar el despoblament progressiu, i crear les condicions òptimes per a un nou desenvolupament de la zona.

Aquest desenvolupament ha de permetre crear nous llocs de treball i atraure nous pobladors que utilitzin els mitjans del teletreball per a realitzar la seva feina.

Concretament, els objectius primordials del projecte són els següents:

- Frenar el despoblament de la Vall de Ribes intentant fixar la població autòctona i especialment aquelles persones amb estudis superiors que no poden trobar feina als pobles de la Vall.
- Aconseguir les condicions tècniques per a poder implantar el teletreball a tots els municipis de la vall de Ribes.
- Fer que arribin nous pobladors a la vall que contribueixin a frenar el despoblament progressiu i, d'aquesta manera, fixar la població existent.
- Crear llocs de treball basats en les TIC.
- Fer arribar els coneixements de la nova societat digital als habitants de la vall de Ribes perquè puguin familiaritzar-se amb les noves tecnologies.
- Recollir les experiències sorgides d'aquest projecte per a poder-les aplicar més tard a projectes similars a altres zones de Catalunya.

Addicionalment, també es proposa un seguit d'objectius indirectes:

- Recuperar el patrimoni arquitectònic construït, tot rehabilitant les masies i les cases deshabitades segons els patrons tradicionals i posant-les a l'abast dels nous pobladors.
- Realitzar totes les actuacions del projecte amb el màxim respecte al medi ambient.

07.4 Activitats del projecte de La TeleVall de Ribes

Les activitats previstes en el projecte es poden agrupar en cinc grans blocs:

a) Connexions telemàtiques: Es pretén connectar la vall de Ribes de la manera més factible, ja sigui a través de cable o per antenes (per exemple, LMDS). S'ha de cercar l'alternativa més òptima que permeti la connexió des de qualsevol racó de la vall amb prou ample de banda per a realitzar una activitat econòmica.

b) El telecentre: Aquest equipament és el nucli vertebrador del projecte. Es vol construir un edifici que agrupi un centre d'acollida per a teletreballadors, un servei d'oci digital que permeti als habitants de la vall familiaritzar-se amb les TIC, un centre de recursos digitals que posi a l'abast dels teletreballadors mitjans i instruments que els facilitin la tasca, i finalment, un nucli d'empreses de nova creació. Aquest edifici s'ubicarà a Ribes de Freser i l'ajuntament ja ha reservat el solar on es construirà.

c) Centre d'empreses telemàtiques: Es vol rehabilitar una vella nau industrial i reconvertir-la en un equipament on poder allotjar empreses telemàtiques de nova creació, o bé, on poder ubicar els teletreballadors d'empreses que decideixin descentralitzar telemàticament la seva activitat. S'intentarà especialitzar el centre perquè hi pugui tenir lloc el treball conjunt i les economies d'escala.

d) Telemasies: Als nous teletreballadors que decideixin traslladar-se a fer la seva feina a la vall de Ribes, se'ls intentarà oferir un allotjament que millori la seva qualitat de vida. En aquest sentit, es vol recuperar un conjunt de masies i cases de poble abandonades o en desús i reconvertir-les en habitatges digitals preparats per a acollir els nous teletreballadors. Aquesta rehabilitació no serà destructiva, sinó que intentarà respectar els cànons arquitectònics tradicionals de la zona. El programa s'haurà de completar amb la construcció de nous habitatges especialment dissenyats per al teletreball. A més, es crearà una oficina promotora que faciliti l'acollida dels teletreballadors, proporcionï els cànons constructius i tècnics necessaris per al teletreball i dissenyi els projectes d'acord amb uns criteris de respecte al patrimoni arquitectònic i natural.

e) Un lloc per a la reflexió i la formació sobre la Societat de la Informació: Es vol organitzar un conjunt d'activitats que ajudin a convertir la vall de Ribes en un punt de referència important pel que fa a la recopilació de documentació referida a la Societat de la Informació. S'hauria de pensar en un conjunt d'activitats regulars que puguin atraure el turisme digital a la vall. Algunes d'aquestes activitats podrien ser les següents:

- El Congrés anual dels internautes catalans: INETCAT. Internet i Catalunya.
- Una universitat d'estiu per a les escoles de Catalunya: "La universitat de Ribes de l'Era Digital".
- Un centre multiuniversitari amb cursos i *workshops* perquè la classe dirigent aprengui què és l'era digital.

Eventualment, es poden fer altres activitats que ajudin a posicionar la vall de Ribes com a nucli d'activitats de lleure en la societat del coneixement.

07.5 El telecentre de Ribes de Freser

A partir del projecte de construcció del telecentre de Ribes de Freser, ja es pot intuir com serà aquest nou equipament, de manera que a continuació se'n descriu bona part dels detalls.

Situació

La ubicació del telecentre de Ribes de Freser serà a un espai al centre del poble, el solar que abans ocupava la caserna de la Guàrdia Civil. Així doncs, es trobarà situat a la plaça on es fa el mercat, a prop de l'ajuntament, l'església, el centre cívic i l'institut. Aquesta posició estratègica el convertirà en un nou referent per a la vida de la comunitat. Aquesta situació central és significativa perquè dóna una idea de concentració, al contrari de la imatge de dispersió que hipotèticament tenen les TIC. L'edifici s'organitza en tres plantes, cadascuna d'elles amb una funció determinada.

Planta baixa: La plaça dels media

La planta baixa, que s'organitza al voltant del concepte "La plaça dels media", és un entorn multifuncional equipat tecnològicament que permetrà múltiples usos, tant al llarg del dia com al llarg de la vida del telecentre. Les seves funcions principals són difondre les noves tecnologies, acollir a tots els interessats en el projecte de La TeleVall de Ribes i oferir un punt de trobada per als teletreballadors locals.

A la recepció es podrà obtenir informació sobre el projecte de La TeleVall de Ribes, dirigida tant als habitants de la vall com als turistes regulars i ocasionals. En aquesta planta baixa, també s'oferirà accés lliure a Internet i una biblioteca de temes digitals.

Així, en aquesta planta, es promourà l'oci digital i les trobades dels teletreballadors que normalment fan la seva feina a la llar. La flexibilitat d'aquesta planta també permetrà l'organització de petits congressos i reunions en un entorn convenientment equipat amb les tecnologies de la informació. Aquesta secció de l'edifici (però això també es extensible a les altres plantes que el componen) hauria de comptar amb els aparells i els serveis que normalment no es poden tenir a la llar, com ara projectors d'imatges o accés d'alta velocitat a la xarxa.

Primera planta: el centre multiuniversitari

A la primera planta es troba el centre multiuniversitari, un entorn de nova creació on es fomenta la transmissió de coneixements. En aquest sentit, el telecentre estarà equipat per a poder fer tot tipus d'activitats educatives, ja sigui presencials o virtuals. El caràcter de les activitats que es realitzin s'anirà definint en funció del tipus d'usuari del telecentre. Per als residents a la vall, s'organitzarà cursos de discussió sobre les noves tecnologies i el reciclatge professional. Els residents locals i els turistes regulars tindran l'oportunitat d'accedir a centres físics d'universitats catalanes, nacionals o estrangeres que organitzin cursos de formació. Els visitants ocasionals podran participar a cursos, seminaris i tallers relacionats amb les noves tecnologies. Com que es tracta d'un centre pioner amb gran accessibilitat telemàtica, s'hi podran organitzar activitats que fins ara es portaven a terme a les grans ciutats. En aquesta planta, també s'ubiquen el servidor de l'edifici, un conjunt d'aules de diversa mida i la direcció del telecentre, que hauria de ser assumida preferentment per una empresa privada.

Les golfes: els plecs de la xarxa

La part superior de l'edifici permet portar a terme el treball en xarxa dels professionals i està organitzada en petites cambres per al treball individual o en petits grups. Aquest espai per al teletreball busca la individualitat dins una estructura global, un entorn a prop de la natura, on cada lloc de treball té un accés directe a l'exterior. En definitiva, és un espai flexible i singular que potencia la creativitat individual.

En aquesta planta, també s'ubiquen el viver d'empreses i el centre de recursos, i s'hi podrà llogar sales de treball, sales de videoconferència o aparells concrets, i d'aquesta manera, potenciar la creació de noves empreses relacionades amb les TIC (sovint nascudes a cursos fets al mateix centre). També hi haurà una sala de reunions per als usuaris del telecentre.

La teulada: un retrobament amb el paisatge

Des de totes les habitacions de la darrera planta es pot sortir directament a un jardí artificial situat a la teulada de l'edifici, en un intent de cercar una tranquil·la integració entre l'arquitectura, el paisatge i les noves tecnologies. És un lloc de retrobament amb el paisatge que envolta l'edifici, un lloc de silenci a prop de la natura.

Imatge

La imatge singular d'aquest edifici es vol convertir en una icona de la nova Societat de la Informació, una imatge clarament identificable que ens parla de la seva complexitat i del seu dinamisme. El disseny i la construcció del telecentre no haguessin estat possibles sense la integració de sistemes digitals en els processos de visualització, desenvolupament i construcció. Les seves façanes laterals són opaques i la llum entra a l'edifici per les esclatxes que deixen els seus plecs. A la façana que dona a la plaça del poble hi ha una gran superfície transparent, on s'hi poden projectar imatges, de manera que el mateix edifici es converteix en un agent de comunicació audiovisual. El telecentre s'assenta sobre un edifici més petit (on hi ha l'accés a la biblioteca), amb un balcó on també es pot treballar o llegir. La part superior de l'edifici, de formes sinuoses, es relaciona visualment amb el paisatge muntanyós de Ribes de Freser.